

Cyngor Sir

Man Cyfarfod
Hybrid meeting - Zoom - County Hall

Dyddiad y Cyfarfod
Dydd Iau, 8 Rhagfyr 2022

Amser y Cyfarfod
10.30 am

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch â
Stephen Boyd
01597 826374
steve.boyd@powys.gov.uk

Neuadd Y Sir
Llandrindod
Powys
LD1 5LG

Dyddiad Cyhoeddi

Mae croeso i'r rhai sy'n cymryd rhan ddefnyddio'r Gymraeg. Os hoffech chi siarad Cymraeg yn y cyfarfod, gofynnwn i chi roi gwybod i ni erbyn hanner dydd ddau ddiwrnod cyn y cyfarfod

AGENDA

1.	YMDDIHEURIADAU

Derbyn ymddiheuriadau am absenoldeb.

2.	COFNODION

Awdurdodi'r Cadeirydd i lofnodi cofnodion y cyfarfod diwethaf a gynhaliwyd ar 13 Hydref 2022 fel cofnod cywir.
([Tudalennau 1 - 32](#))

3.	DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Derbyn unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb gan Aelodau yn ymwneud ag eitemau i'w hystyried ar yr agenda.

4.	CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

Derbyn unrhyw gyhoeddiadau gan Gadeirydd y Cyngor.

5.	CYHOEDDIADAU'R ARWEINYDD

Derbyn unrhyw gyhoeddiadau gan yr Arweinydd.

6.	BRIFF GAN Y PRIF WEITHREDWR

Derbyn briff gan y Prif Weithredwr.

7.	TROSGLWYDDIADAU REFENIW

Ystyried adroddiad gan y Cynghorydd Sir David Thomas, Aelod Cabinet ar gyfer Cyllid a Thrawsnewid.
(Tudalennau 33 - 34)

8.	CRYFACH, TECACH, GWYRDDACH

Cyflwyniad ar y Cynllun Corfforaethol.

9.	PENODIADAU I GYRFF ALLANOL

9.1. **Penodi Ymddiriedolwyr ar gyfer Ymddiriedolaeth Amgueddfa Powysland**

Penodi pedwar ymddiriedolwr.

9.2. **Ymddiriedolaeth Neuadd y Farchnad a Smithfield Rhaeadr Gwy**

Penodi un Ymddiriedolwr.

10.	RHYBUDD O GYNNIG - YMRWYMO I WEINI CYNNYRCH CIG A LLAETH O ANSAWDD DA

Ar 14^{eg} Rhagfyr 2021, roedd cynghrair o'r Democratiaid Rhyddfrydol, Llafur a'r Blaid Werdd sy'n llywodraethu Cyngor Sir Rhydychen, mewn cyfarfod o'r cyngor llawn, wedi cymeradwyo cynnig i wahardd gweini cynnyrch cig a llaeth mewn digwyddiadau swyddogol. Aeth y canlyniad gerbron eu Cabinet i'w gymeradwyo, a digwyddodd hynny ar 15fed Mawrth 2022.

Denodd y penderfyniad hwn feirniadaeth gan ffermwyr sy'n cynhyrchu cynnyrch cig a llaeth ar draws y DU, ynghyd â nifer o enwogion, newyddiadurwyr, ASau a'r Cyhoedd. Roedd y cynnig yn cynnwys honiadau amheus fod cynhyrchu cynnyrch cig a llaeth ar lefel byd eang yn "gwneud cyfraniad sylweddol at allyriadau nwyon tŷ gwydr a datgoedwigo" a bod lleihau defnydd o'r bwydydd hyn yn "rhan allweddol o fynd i'r afael â newid hinsawdd". Yn ôl un ffarmwr o Swydd Rydychen a frawychwyd gan y penderfyniad – "Maen nhw wedi derbyn cyngor am leihad, ac wedi penderfynu

dewis newid o 100%; yn fy marn i, mae hyn yn awgrymu bod rhywun yn hyrwyddo agenda hollol wahanol,”. Aeth ymlaen “Mae’r holl ddadl am effaith ffermio da byw ar yr amgylchedd yn cael ei herwgipio gan y ddadl am garbon, ac yn anwybyddu unrhyw fuddion sy’n deillio o gael cig coch o ansawdd da ac ar lefel synhwyrol, yn y diet. Mae cig a gynhyrchir gan dda byw sy’n cael eu bwydo ar laswellt sy’n cael eu magu yn y DU yn cael effaith amgylcheddol lawer is na chig a gynhyrchir trwy ddulliau ffermio dwys ar system bwydo soia ac indrawn yn Ne America.” Ffynhonnell newyddion: <https://www.fwi.co.uk/news/environment/fury-after-oxfordshire-council-moves-to-ban-meat-and-dairy>

Ers gwneud y penderfyniad hwn, mae ffermwyr ar hyd a lled gweddill y wlad wedi mynegi pryder pellach, yn enwedig mewn siroedd lle mae gan gynghorwyr pleidiau Llafur, y Democratiaid Rhyddfrydol neu’r Blaid Werdd reolaeth weinyddol dros gynghorau. Y pryder yw y gall awdurdodau’r siroedd hynny efallai ddilyn yr un trywydd a chyflwyno gwaharddiadau tebyg, fydd yn dangos diffyg cefnogaeth ar gyfer ffermwyr, yn niweidio busnesau cynnyrch cig a llaeth lleol, yn anfon y neges anghywir i’r cyhoedd, a niweidio enw da ein sector amaethyddol.

Yn dilyn trafodaethau gyda llawer o ffermwyr, busnesau ac aelodau’r cyhoedd, mae pryder sylweddol gan fod Cyngor Sir Powys dan reolaeth cynghorwyr Llafur a’r Democratiaid Rhyddfrydol, y gall gwaharddiad ar gynnyrch cig a llaeth ddod i rym yma ym Mhowys hefyd.

Mae’r Cyngor hwn felly’n galw ar weinyddiaeth Lafur/Democratiaid Rhyddfrydol Cyngor Sir Powys i:

Ymrwmo i weini cynnyrch cig a llaeth o ansawdd da (a gynhyrchir yn lleol ble bynnag fo’n bosibl) ym mhob cyfarfod a digwyddiad swyddogol lle caiff bwyd ei weini, ac ym mhob adeilad sy’n cael ei redeg gan y cyngor, lle caiff bwyd ei weini, gan gynnwys holl ysgolion a cholegau Powys lle caiff bwyd ei weini, am weddill tymor y weinyddiaeth hon.

Ymrwmo i weini bwydydd llysieuol a fegan fel opsiynau mewn unrhyw un o’r lleoliadau a digwyddiadau uchod, am weddill tymor y weinyddiaeth hon.

Cynigydd: Y Cynghorydd Sir Iain McIntosh
Eilydd: Y Cynghorydd Sir Les George

Sylw’r Adran Gyllid o ran Gofynion Adnoddau

Yn ystod y flwyddyn ariannol diwethaf, y gwasanaeth Arlwygo oedd yn gyfrifol am gyflenwi prydau ysgol ar draws Powys, a gwariwyd dros £2.2m ar fwydydd. Trwy wario’r arian yma, darparwyd prydau bwyd cytbwys o safbwynt maeth i ddisgyblion, gan gynnwys dewisiadau cig a llysieuol ac yn defnyddio cynnyrch llaeth. Yn fwy diweddar, mae’r fwydlen wedi cael ei mireinio i gynnig dau ddiwrnod heb gig bob tair wythnos mewn rhai ysgolion.

Daw mwyafrif y bwyd sy’n cael ei brynu o ffynonellau’r DU trwy gyflenwyr lleol, oni chaiff ei dyfu tramor fel arfer, a chael ei fewnforio, megis bananas, melonau. Byddwn yn prynu rhai cynnyrch yn lleol, megis selsig a diodydd oer. Os ydy’r awdurdod yn ymrwmo i ddefnyddio bwyd o ffynonellau lleol, byddai angen gwaith sylweddol i sefydlu a chaffael er mwyn adnabod a sefydlu contractau newydd gyda

chyflenwyr lleol. Awgryma trafodaethau cychwynnol y byddai hyn yn golygu mwy o gost, ond nid yw'n bosibl asesu maint y cynnydd angenrheidiol yn y gyllideb heb gyflawni gwaith dadansoddi pellach.

11.	RHYBUDD O GYNNIG - CHWARAE TEG I ADNODDAU YNNI A DWR POWYS

Yn sgil COP 27 yn yr Aifft, a'r ffaith fod Powys wedi cyhoeddi argyfyngau hinsawdd a natur, mae'r Cyngor hwn yn galw ar Lywodraethau'r DU a Chymru i lunio fframweithiau a darpariaethau deddfwriaethol angenrheidiol i alluogi trigolion Powys i gadw rhywfaint o'r budd ariannol sy'n deillio o'r adnoddau dŵr ac ynni sy'n cael eu dal ac a gynhyrchir ym Mhowys i'w hallforio a'u defnyddio mewn mannau eraill o'r wlad.

Yn benodol, mae'r Cyngor yn gofyn am y gallu i godi ardoll ar gwmnïau cynhyrchu/cyflenwi dŵr ac ynni ar gyflenwad dŵr piben ac ynni i'w allforio, ac nid er budd uniongyrchol neu i'w defnyddio gan drigolion Powys. Yn y lle cyntaf ni ddylai'r gyfradd enillion ar gyfer cyd-ddefnyddio'r adnoddau hyn fod yn llai na £1 fesul megalitr a £1 fesul megawat, gyda thaliad chwyddo a seilir ar y raddfa chwyddiant blynyddol (RPI). Yn ei dro, mae'r Cyngor hwn yn ymrwymo y caiff unrhyw arian a godir trwy'r drefn yma, ei wario gan Gyngor Powys i fynd i'r afael ag, a datblygu gwydnwch o ran, yr argyfwng rydym yn ei wynebu oherwydd cynhesu byd-eang.

Cynigydd: Y Cynghorydd Sir Jake Berriman

Eilydd: Y Cynghorydd Sir Geoff Morgan

Sylw'r Adran Gyllid o ran Gofynion Adnoddau

Ar hyn o bryd, effaith ariannol finimol sydd i'r cynnig hwn ar wahân i amser swyddogion o ran cynorthwyo i ddrafftio llythyrau sy'n delio gyda gofynion y cynnig hwn; byddai'r costau hyn yn cael eu bodloni o gyllidebau gwasanaeth cyfredol.

12.	RHYBUDD O GYNNIG - YSGOLION POWYS

Mae cyd-aelodau'r cyngor, rhieni a'r cyhoedd wedi mynegi pryder yn sgil cyhoeddi'r posibilrwydd o leihau'r wythnos ysgol i 4 diwrnod yn unig, ac wrth gael ei ystyried gan yr awdurdod fel cam i liniaru yn erbyn costau ynni cynyddol a phwysau ar y gyllideb.

Nodwn fod Estyn, yn ei Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2021-2022 wedi nodi:

- Ar y cyfan, mae'r pandemig wedi cael effaith negyddol ar sgiliau dysgwyr. Mae hyn yn wir yn benodol yn achos sgiliau rhifedd a llythrennedd, ac yn enwedig sgiliau llafaredd. Effeithiwyd hefyd ar sgiliau cymdeithasol a phersonol lleiafrif o ddysgwyr, yn enwedig y plant ieuengaf, a'r sawl sydd wedi cael trafferth ymsefydlu eto i arferion addysgol mwy 'normal'.

- O ganlyniad i'r pandemig bu dirywiad cyffredinol yn nefnydd dysgwyr o Gymraeg llafar.

· Mae'r cyfyngiadau wedi cael effaith negyddol ar ddysgu sy'n cynnwys elfennau ymarferol, gan gynnwys lleoliadau gwaith, asesiadau ymarferol ar gyfer cymwysterau galwedigaethol a phynciau megis cerddoriaeth, dylunio a thechnoleg ac addysg gorfforol.

· Ar y cyfan, mae'r cynnydd a wneir gan ddarparwyr tuag at weithredu'r Cwricwlwm i Gymru'n rhy amrywiol.

· Ar draws pob sector, bu gostyngiad sylweddol yn y galw ar gyfer cymorth ym maes llesiant ac iechyd meddwl.

· Yn benodol mewn ysgolion, mae presenoldeb yn parhau o dan lefelau presenoldeb cyn y pandemig a bu cynnydd ym mhroblemau o ran absenoldeb cyson.

Mae'r argyfwng oherwydd costau byw yn effeithio ar bob un ohonom, ac mae teuluoedd yn wynebu pwysau sylweddol yn barod; nid yw'r math yma o syniad, hyd yn oed os taw cysyniad yw ar hyn o bryd, yn helpu; mae'n annoeth ac, os caiff ei weithredu, byddai'n achosi niwed arwyddocaol i'n pobl ifanc, ac yn ychwanegu at bwysau ar eu cartrefi.

Wrth ystyried darganfyddiadau negyddol Estyn, mae pwysigrwydd cefnogi ein pobl ifanc, cydnabod nad yw'r pwysau cyllidebol / ariannol yn effeithio ar y cyngor yn unig, a'r angen i gynnal asesiad effaith llawn a phriodol ar y Gymraeg ac addysg cyfrwng Cymraeg yn unol â Chod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru cyn gwneud unrhyw newidiadau -

Mae'r Cyngor yn derbyn pwysigrwydd mynychu'r ysgol am 5 diwrnod, ac ni ddylid gofyn i unrhyw ysgol ym Mhowys leihau'r wythnos ysgol i 4 diwrnod o ganlyniad i gynigion y cyngor mewn perthynas â'i gyllideb.

Cynigydd: Y Cynghorydd Sir Elwyn Vaughan

Eilydd: Y Cynghorydd Sir Bryn Davies

Bydd y cyflwyniad gan y Prif Swyddog Tan rhwng 12 ac 1.

13. CYFLWYNIAD GAN Y PRIF SWYDDOG TAN

Derbyn cyflwyniad gan y Prif Swyddog Tân, Roger Thomas.

Yn dilyn y cyfarfod bydd y Pennaeth Cyllid yn rhoi cyflwyniad ar y gyllideb.